

## МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАРХІЗМ П. ФЕЙЄРАБЕНДА

*Запорізька державна інженерна академія, кафедра філософії та суспільних наук*

Пауль Файєрабенд притримувався позиції теоретичного і методологічного плюралізму. Він вважав, що існує безліч рівноправних типів знання і методологій, а це сприяє розвитку знання і людини. На його думку, неможливо створити одну хорошу емпіричну методологію, а всі методологічні стратегії є рівноцінними, тому правомірним є прийняття будь-якої теоретичної концепції. Найбільш продуктивними періодами в розвитку науки є періоди створення і боротьби альтернатив.

Так, з погляду методології анархізм є наслідком двох принципів – принципу проліферації і принципу не співмірності. Згідно з принципом проліферації, потрібно розробляти, винаходити і поширювати теорії та концепції, що несумісні з вже існуючими та визнаними теоріями. Це означає, що кожен учений і власне, кожна людина може створити свою власну концепцію і розробляти її, наскільки б абсурдною і дикою вона не здавалася оточуючим.

Принцип не співмірності пояснюється тим, що усі теорії неможливо порівнювати. Якщо хтось винайшов абсолютно фантастичну концепцію і не бажає з нею розлучатися, то з цим нічого не можна зробити. Немає фактів, які можна було б протиставити цій концепції, так як вона формує свої власні факти, неможливо навіть дорікнути його у порушенні законів логіки, оскільки він міг користуватися своєю особливою логікою. Автор вигаданої фантазії створює такий собі особливий світ, і все, що не входить в цей світ, не має для нього ніякого сенсу.

Таким чином, якщо поєднати ці два принципи утворюється методологічна основа анархізму. Пояснити це можна так, що кожен вправі створювати собі власну концепцію, яку неможливо порівнювати з іншими концепціями, оскільки немає ніякої основи для такого порівняння. При цьому все є допустимим і виправданим. І тоді все це можна об'єднати в один принцип – «принцип вседозволеності».

Історія показує, що вчені часто змушені були діяти і діяли в прямому протиріччі з вже існуючими методологічними правилами. А у зв'язку з цим можна зробити висновок, що замість вже існуючих і визнаних методологічних правил, можна приймати прямо протилежні їм. Але не ті, не інші не будуть універсальними. Тому можна поставити питання щодо доцільності встановлення яких-небудь правил у науковій діяльності.

Кожний вчений може шукати, розробляти і створювати свої власні теорії, при цьому не звертаючи уваги на суперечності та критику. Його діяльність не підкоряється і не повинна підкорятися ніяким раціональним нормам.

Кожна особа має свою ідею, свої думки, своє світосприйняття. Так, різні вчені можуть тлумачити різноманітні концепції, навіть щойно висунуті, зовсім по-різному, з різних боків. Таким чином можна отримати багато поглядів і різних точок зору. А тому, чим різноманітніше є напрямки у науковій діяльності, тим цікавіше власне для всебічного розвитку науки і подальшого її розвитку і дослідження нашими нащадками.

